

Alterkalken i Fuglsbølle Kirke – hvem er giveren?

Alterkalken i Fuglsbølle Kirke har indgraveringen 'Deden Pors'. Tydeligvis er der tale om navnet på giveren (eller giverne) af sølvbægeret, men hvem var Deden Pors? I den mundtlige overlevering på Langeland er disse navne er forlængst forsvundet. Dykker man ned i slægtstavler over adelen på Langeland, kan man dog indkredse den eller de sandsynlige givere af denne gave til kirken.

Få hundrede meter fra Fuglsbølle Kirke ligger hovedgården Skovsbo. Her residerede slægten von Deden i sekstenhundredetallet. Slægten von Deden kom oprindelig fra Slesvig, men etablerede sig på Langeland omkring år 1600. Bernt Petersen von Deden ejede således Skovsbo fra 1629. Desuden ejede han den ligeledes anseelige gård Møllegård i Longelse fra 1614. Udover sin godsejergerning var Bernt von Deden officer, og gjorde her i sine yngre år tjeneste i Slesvig. Senere blev han 'krigskommissær' på Langeland, hvilket gav ham det ledelsesmæssige ansvar for forsvaret af øen. Det var i en urolig tid under Christian den Fjerde, hvor Trediveårskrigen rasede Tyskland, og lejlighedsvist bredte krigshandlingerne sig også til Danmark. Bernt von Deden var således en indflydelsesrig og antagelig også en holden mand på egnen. Omkring 1632 indgår Bernt von Deden ægteskab med Karen Pors, der kom fra det nærliggende gods Skovsgård ved Hennemved. Berndt von Deden var på det tidspunkt enkemand og var iøvrigt betroet hvervet som værge for den noget yngre Karen Pors. Baggrunden for værgemålet var antagelig, at Karen Pors' fra sin barndom var faderløs. Bernt von Deden dør omkring 1641, men overleveres af sin hustru, der lever til omkring 1647.

Slægten Pors hørte ligeledes i sekstenhundredetallet til de større jordbesiddere på Langeland. Oprindelig kom de fra Lolland, men etablerede sig på Langeland gennem giftemål i midten af femtenhundredetallet. Omkring år 1600 ejedes Skovsgård af Rudbæk Pors. Han indgik ægteskab med Kirsten Norby til Vestergård i Haugbølle, og de to gårde ejedes derefter af Porsslægten i et halvt århundrede til omkring 1662. Rudbæk Pors og Kirsten Nordby får sønnen Stig Pors og tre døtre heriblandt Karen Pors. Stig Pors står som ejer af Skovsgård fra omkring 1631 til sin død i 1645. Han var i sin samtid en lærd person, der i sine yngre år havde studeret i Paris, Siena, Padua og Strasbourg. Ligesom von Deden var han ikke blot godsejer, men bestred offentlige hverv bl.a. som landsdommer og sekretær i Kancelliet i København, d.v.s. embedsmand i kongens tjeneste.

Men tilbage til identiteten af giveren af alterkalken. Den mest sandsynlige antagelse er, at Bernt von Deden og hans ægtefælle Karen Pors er giverne. Hvis denne antagelse er korrekt, har disse gaver formentlig været givet i årene, hvor begge ægtefæller var gift og i live, d.v.s. i årene fra omkring 1632 til 1641. Måske er gaverne givet i forbindelse med deres bryllup omkring 1632 eller ved en barnefødsel. Antagelsen om, at Berndt von Deben og Karen Pors er giverne, understøttes iøvrigt af, at der i Fuglsbølle Kirke indtil for få år siden fandtes to malmstøbte alterlysestager med aftryk af våbenskjoldene for såvel von Deden- som Porsslægten. På begge lysestager var yderligere aftrykt initialerne BP og KP, hvilket utvivlsomt står for Bernt Petersen (von Deben) og Karen Pors. Desværre forsvandt begge stager samt dåbsfadet ved et tyveri i kirken i 2014.

Andre antagelser om giver (giverne) kan naturligvis ikke helt udelukkes. Alterkalken kan således have været doneret på et senere tidspunkt, og inskriptionerne kan blot være et udtryk for ønsket om, at at hædre begge slægter Deden og Pors. Giveren (eller giverne) kan her være den længstlevende

ægtefælle Karen Pors (gift von Deben) eventuelt i fællesskab med hendes broder Stig Pors eller hendes søn den senere ejer af Skovsbo Rudbæk von Deden.

Der er imidlertid endnu en gåde, der knytter sig til alterkalken i Fuglsbølle Kirke. Hvorledes er det lykkedes at bevare dette sølvbæger under svenskekrigene, hvor Langeland i 1659 blev grundigt udplyndret? Det kan tænkes, at en modig præst i Fuglsbølle Kirke med held har holdt bægeret og malmstagerne skjult, medens de svenske hærgninger stod på. En anden mulighed er, at godsejeren på Skovsbo Rudbæk von Deden i skæbneåret 1659 fik gemt alterkalken og malmstagerne for svenskerne. Denne sidste gåde får vi næppe løst. Men det begrænser jo ikke glæden over, at alterkalken fortsat befinder sig i Fuglsbølle Kirke, hvor den har tjent menigheden gennem mere end ti generationer.

Jørgen Drud Hansen

jorgendrud.hansen@gmail.com

Søren Hoff-Jessen

hoff-jessen@mail.tele.dk